

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kuljetuspalveluiden kasvihuonekaasupäästöjen laskemiselle

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kuljetuspalveluiden kasvihuonekaasupäästöjen laskemiselle (U 40/2023 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Atte Riihelä, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Hanne Siikavirta, ympäristöministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Valiokuntaan on saapunut ilmoitus, ei lausuntoa:

- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 11.7.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kuljetuspalveluiden kasvihuonekaasupäästöjen laskemiselle (COM (2023) 441 final, CountEmissions EU).

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa ehdotuksen tavoitteita yhdenmukaistaa kuljetuspalveluiden päästöläsentä ja tiedon raportointia.

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2023 vp

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan yrityksiin kohdistuvan sääntelyn on oltava selkeää, ennakoitavaa, oikeasuhtaista, kilpailuneutraalia, teknologianeutraalia ja innovaatiomyönteistä. Ehdotuksen jatkovalmistelussa onkin hyvä huomioida teknologia- ja käyttövoimaneutraaliuden periaatteet. Jatkovalmistelussa tulee huomioida kansalliset erityispiirteet eri kuljetusratkaisuissa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksen mukaisesti päästölaskentamallin käyttöönotto säilyy toimijoille vapaaehtoisena. Ehdotuksen jatkovalmisteluissa tulee huomioida hallitusohjelman tavoitteet siitä, että hallitus sitoutuu vastaamaan päästövähennystavoitteisiin ja etenemään hiilineutraaliustavoitteeseen ja hiilinegatiivisuuteen siten, että se ei omilla päätöksillään tai politiikkatoimillaan nosta arjen kustannuksia tai heikennä elinkeinoelämän kilpailukykyä.

Valtioneuvosto korostaa, että ehdotuksen jatkovalmistelussa on varmistettava ehdotuksen yhteensopivuus ja johdonmukaisuus muun unionin lainsäädännön ja säädäntöehdotusten kanssa. Jatkovalmistelussa on myös kiinnitettävä huomiota jo kerättävän tiedon hyödyntämiseen hallinnollisen taakan vähentämiseksi.

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti siihen, että komissio voi antaa tarkempia delegoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä asetusehdotuksen mukaisesti. Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että komissiolle delegoiduilla säädöksillä siirrettävän toimivallan laajuutta ja asianmukaisuutta tulee vielä arvioida huolellisesti jatkovalmistelun aikana.

Valtioneuvosto katsoo, että asetusehdotuksen jatkovalmistelussa tulisi huomioida uusien päästöjen seurantaa edistävien innovaatioiden ja ratkaisujen kehittäminen ja uudet liiketoimintamahdollisuudet. Lisäksi jatkovalmistelussa olisi hyvä arvioida standardien velvoittavuuden vaikutuksia.

Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen toimeenpanoon liittyvien viranomaistehtävien järjestämisessä tulee huolehtia kansallisesta liikkumavarasta.

Neuvotteluiden aikana olisi hyvä selvittää miten asetuksen velvoitteiden noudattamisen viranomaisvalvonta tulisi toteuttaa.

Valtioneuvosto painottaa ensisijaisena keinona rahoituksen toteuttamisessa uudelleen kohdenuksia EU:n monivuotisen rahoituskehysten puitteissa. Kansallisesta resursoinnista linjataan normaaliin tapaan talousarviota ja julkisen talouden suunnitelmaa koskevissa menettelyissä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Asetusehdotuksen tavoitteena on luoda yhteinen sääntelykehys kuljetuspalvelujen kasvihuonekaasupäästöjen laskemiseen ja raportointiin. Kehys olisi vapaaehtoinen ja asetukset velvoittava vain, jos kuljetuspalveluiden päästöjä lasketaan ja raportoidaan kolmannelle osapuolelle. Komissio esittää laskentatavaksi ISO 14083:2023 -standardia. Standardi on hyvin uusi ja voi vielä lähivuosina kehittyä. Valiokunta pitää valtioneuvoston kantaan yhtyen kannatettavana yhteistä menetelmää ja yhdenmukaisia oletusarvoja, jotta eri liikennepalveluja voidaan luotettavasti ja tasapuolisesti vertailla. Valiokunta pitää myös erittäin hyvänä sitä, että yksi standardi vakiinnutettaisiin

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2023 vp

pääasialliseksi laskentatavaksi. Tämä ehkäisee varhain liikkeellä olevien yritysten mahdollisesti turhiksi jääviä investointeja muihin laskentatapoihin. Suomessa varsinkaan pienillä kuljetusyrityksillä ei ole kykyä laskea päästöjä, eikä suurin osa asiakkaista vielä sitä odota. Siten on myös kannatettavaa, että laskentatapa on vapaaehtoinen.

Kuljetuspalvelujen päästölaskentaan kohdistuu kuitenkin nopeasti kasvava tarve, kun yritykset ja kuluttajat haluavat tietoa hiilijalanjäljestään ja etsivät keinoja sen pienentämiseksi. Luotettava, tarkka ja vertailukelpoinen tieto luo tähän edellytykset. Tavoitteena oleva kasvihuonekaasupäästöjen väheneminen voi toteutua, jos luotettava ja tasapuolinen päästölaskenta johtaa asiakkaiden käyttäytymisen muutokseen ja matkaketjujen optimointiin, joka vaikuttaa käytännössä vähäpäästöisempien kuljetuspalvelujen suosimiseen. Valiokunta katsoo, että asetusehdotus suojaa osaltaan kuluttajia ja yrityksiä viherpesulta ja mahdollistaa eri toimijoiden osallistumisen, omilla hyvin perustelluilla valinnoillaan, vihreän siirtymän toteuttamiseen. Yhdenmukaiset menetelmät luovat kuljetuspalveluja tarjoaville toimijoille tasapuoliset toimintaedellytykset päästölaskentaan.

Kustannuksista pääosa kohdistuisi päästötietoja kerääville ja jakaville kuljetuspalveluyrityksille ISO 14083 -standardin käyttöönotosta tai siihen vaihtamisesta. Kustannusten arvioidaan kuitenkin jäävän kohtuullisiksi ja tärkeää on, että yritykset voivat hyötyä tasapuolisen laskenta- ja raportointimenetelmän käytöstä. Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa huomioidaan kansalliset erityispiirteet eri kuljetusratkaisuissa, varmistetaan ehdotuksen yhteensopivuus ja johdonmukaisuus muun unionin lainsäädännön kanssa, huolehditaan riittävästä joustosta viranomaistehtävien järjestämisessä ja arvioidaan delegoiduilla säädöksillä siirrettävän toimivallan tarkkarajaisuutta ja asianmukaisuutta. Tärkeää on myös ottaa huomioon uusien päästöjen seuranta edistävien innovaatioiden ja ratkaisujen kehittäminen ja uudet liiketoimintamahdollisuudet.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2023 vp

Helsingissä 29.9.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
varapuheenjohtaja Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Marko Asell sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Pinja Perholehto sd
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Mikko Polvinen ps
jäsen Tere Sammallahhti kok
jäsen Sara Seppänen ps
varajäsen Ville Väyrynen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos